

MAKTABGACHA TA'LIM TASHKILOTI VA OILA HAMKORLIGI

Raxmonova Gullola Shavkatovna

Buxoro davlat pedagogika instituti o'qituvchisi

Abdunabiyeva Fotima Nodirjonovna

Buxoro davlat pedagogika instituti
2-bosqich talabasi

ANNOTATSIYA

Maqolada maktabgacha ta'lim tashkilotlarida yosh avlodni barkamol shaxs qilib tarbiyalash uchun oilaning o'rnini juda muhimligi, oilaviy ma'naviyatni yuksaltirish, oilada bola tarbiyasi, ularga milliy g'urur, milliy qadriyatlarni o'rgatish kabi masalalar muhim o'rin egallaydi.

Kalit so'zlar: oila, hamkorlik, kelajak avlod, barkamollik, burch, muhit, ma'naviyat, hamkorlik.

АННОТАЦИЯ

Важное место в статье занимают такие вопросы, как роль семьи в воспитании подрастающего поколения гармоничной личностью в дошкольных образовательных организациях, повышение духовности семьи, воспитание детей в семье, воспитание у них национальной гордости, национальных ценностей.

Ключевые слова: семья, сотрудничество, следующее поколение, совершенство, долг, окружающая среда, духовность, сотрудничество.

ABSTRACT

An important place in the article is occupied by such issues as the role of the family in educating the younger generation with a harmonious personality in preschool educational organizations, increasing the spirituality of the family, raising children in the family, fostering their national pride and national values.

Keywords: family, cooperation, next generation, perfection, duty, environment, spirituality, cooperation.

O'zbekiston mustaqilligining dastlabki yillaridan boshlab mamlakatda yoshlarni har tomonlama barkamol etib tarbiyalash borasida bir qancha islohotlar hayotning barcha sohalari bilan uzviy bog'liq holda amalga oshirilmoqda. Yoshlarimizning barkamol bo'lib etishishida mahalla, oila jamoat tashkilotlari va ta'lim tashkilotlari

alohida o‘rin egallaydi. Kelajak avlod haqida qayg‘urish, sog‘lom, barkamol insonni voyaga etkazishga intilish xalqimizga xos milliy xususiyatlardan biridir.

Darhaqiqat, barkamol avlod dastlab oilada vujudga keladi, oila muhitida yaxshi yoki yomon insonlar bo‘lib voyaga etadi.

Oilaviy ma‘naviyatni yuksaltirishga shaxs sifatida har bir oila a‘zolarining muayyan ma‘naviy dunyoga ega bo‘lishi ular o‘rtasidagi munosabatlar asosida vujudga keladi. Oilada ota va onaning ma‘naviy fazilatlarini er-xotinlik munosabatlarining sharqona an‘analari insoniylik va axloqiylik darajasini belgilab beradi.

Oila ma‘naviy olami o‘zaro hurmat, qadrlash, hamkorlik, mehribonlik, rahmdillik, mehr-oqibat, sabr-bardoshlilik, insonsevarlik, olijanoblik, kattalarga hurmat, kichiklarga izzat kabi ma‘naviy qadriyatlarni o‘zida mujassamlashtirishi muhimdir. Bunday qadriyatlarining oilada e‘zozlanishi, bunga amal qilinishi oilada shunday ma‘naviy muhitni yaratadi. Bu esa o‘ziga kelayotgan avlod qalbi va ongi shakllanishida o‘ta muhimdir. Shu asosda har bir oila a‘zosining iste‘dodi va salohiyati to‘la ro‘yobga chiqishi uchun sharoit yaratiladi. Natijada oila ma‘naviyat maskani sifatida shakllanib boradi.

Oila tarbiyasi – bu umuminsoniy jarayonning shunday bosqichidirki, keyinchalik butun umri davomida oladigan ma‘rifat va hayot saboqlari uchun asos, zamin poydevor vazifasini o‘taydi. Har bir ota-ona o‘z burchlarini anglagan holda oilani mustahkamligini ta‘minlaydigan hamma xususiyatga to‘liq rioya qilishga harakat qilishi, uning vazifa va maqsadlarini tushunishi shart.

Prezidentimiz Shavkat Mirziyoevning “Kamolot” yoshlar ijtimoiy harakatining IV sessiyasidagi nutqida ta‘kidlaganidek, “Bugungi kunda yurtimizda tobora keng tarqalib borayotgan “O‘z bolangni o‘zing asra” degan da‘vat faqat quruq shior bo‘lib qolmasdan, har bir ota-ona, har bir fuqaroning qalbiga chuqur kirib borishi amaliy harakatga aylanishi zarur. Buning uchun bu masalani, ya‘ni ota-onalarning farzandlar tarbiyasi uchun mas‘uliyatini va burchini huquqiy asosda mustahkamlab qo‘yish vaqti keldi, deb o‘ylayman”.

Haqiqatan ham har bir ota-ona o‘z farzandining tarbiyasi uchun javobgar hisoblanadi. Farzandlarimizning tarbiyalashning muhim shartlari oilalarning mustahkam, ma‘naviy sog‘lom asosda qurilganligi, ayniqsa, ota-onaning o‘zi tarbiyalangan bo‘lishidir. Ota-onalar farzandining bugungi muallimi hisoblanadi. Chunki farzandga til o‘rganish, kitob o‘qishga qiziqtirishi aynan oiladan boshlanadi.

Hozirgi kunda farzandlarimizning har qanday insoniylikdan yiroqlashtiradigan illatlardan asrash uchun ularni ilm olishga, kitob o‘qishga qiziqtirish bilish lozim. Farzandni tarbiyasida har bir ota-ona o‘z mas‘uliyatini har bir daqiqa his qilib yashashi lozim. Oilada sog‘lom muhit mavjud bo‘lgandagina, ularda har tomonlama sog‘lom, barkamol inson shakllanadi. Yoshlar tarbiyasi xususan jismonan baquvvat, aqlan

sogʻlom, umuminsoniy madaniyat, darajasi yuqori, zamonaviy bilim va kasbga ega boʻlgan kelajak avlodni voyaga etkazishda oila maʼnaviyatining tutgan oʻrni alohidadir.

Oila tarbiyasi boʻyicha Buyuk mutafakkirlarimiz asarlarida, muqaddas kitoblarimizda oʻziga xos fikr-mulohazalar bildirgani diqqatga sazovordir. Jumladan, islom taʼlimotida farzand tarbiyasi haqida quyidagicha taʼkidlanadi: “Islomda tarbiya taʼlimdan koʻra ustunroq va keng qamrovlidir. Chunki tarbiya bolani uyida, koʻchada, maktabda oʻzini tuta bilish odoblarini, aql bilan ish yuritib, jismini, nafsini oʻziga boʻysundirishdek ogʻir ishni yoʻlga qoʻydi.

Tarbiyaning asosi oila muhitidir. Bola uyda nimani koʻrsa, shunga tahlid qilib oʻsadi. Oilada ota olijanob keng feʼl, bosiq, mulohazali va ozgina siyosatliroq boʻlishi, ona esa mehribon, rahmli, bolalarini behuda qargʻamaydigan va muloyim boʻlmogʻi lozim. Farzandlarimizni sogʻlom eʼtiqodli, jismonan baquvvat qilib tarbiyalash ham ota-ona zimmasiga yuklangan.

Rasululloh sallallohu alayhi vassalam “Farzandlaringizga suvda suzishni, kamondan otishni, nayza uloqtirishni, otda choptirishni oʻrgatinglar” deb farzandlaringizni chaqqon, sogʻlom, baquvvat, ziyrak qilib tarbiyalashga ummatni targʻib qildilar”.(Termiziy va Abu Dovud rivoyatlari). Zeroki sogʻlom va baquvvat farzand hamma joyda ham oʻz yurtiga naf keltiradi. Oilada ayniqsa, qiz bola tarbiyasiga eʼtibor berish asosiy oʻrin egallaydi. Qiz bolani erta turmushga bermaslik, ularni ilm-hunar oʻrganishga yoʻnaltirish ham ota-onaning vazifasi hisoblanadi.

Tarbiyachilar oila tarbiyasiga doir ijobiy ishlarni koʻribgina qolmay, balki uni qoʻllab-quvvatlash va shu asosida ota-onalar eʼtiborini bola tarbiyasida hali hal etilmagan vazifalarga qaratishlari lozim. Yuqoridagi ishlarni rejalashtirish, tashkil etish va ularga rahbarlik qilishda mudira javobgar shaxs hisoblanadi. Ota-onalar bilan ishlash boʻyicha yillik reja tuziladi. Bu reja pedagogik kengashda muhokama qilinadi. Rejada umumiy va guruhij majlislar, ota-onalar uchiin ochiq eshik kunlari, suhbat va maslahatlar, otaliq tashkilotlarda koʻrgazmalar tashkil etish va konsertlar qoʻyib berish, shuningdek, bu tadbirlarni oʻtkazish vaqtlari va unga masʼul boʻlgan shaxslar belgilanadi.

Ota-onalar bilan olib boriladigan ishlarning mavzulari va maz-muni tarbiyachi-metodistning rejasida va tarbiyachining kalendar rejasida aks etadi. Ota-onalar bilan ishlash boʻyichajuda koʻp ishlarni tarbiyachi-pedagog amalga oshiradi, chunki u bola tarbiyasida yuz berayotgan oʻzgarishlarni hammadan koʻproq koʻradi va bolalar hayoti bilan yaqindan tanish boʻladi. U ota-onalarga bolalar tarbiyasida nima-larga koʻproq eʼtibor berish kerakligi, ularni maktab taʼlimiga tay-yorlash, sogʻligʻini saqlash, ovqati va kun tartibini toʻgʻri tashkil etish va boshqalar sohasida tavsiyalar berib boradi.

MTT va oila o'rtasida hamkorlik o'rnatishda mudira, pedagoglar jamoasi va ota-onalar birgalikda faol ishtirok etishlari lozim. Shundagina bola tarbiyasida kutilgan natijalarga erishish mumkin. Ota-onalar bilan ishlashda quyidagi alohida ish shakllaridan foydalaniladi: suhbatlar, maslahatlar, oilalarga borish, ayrim ota-onalarni bog'chaga taklif etish, alohida esdaliklar va ko'chma papkalardan foydalanish.

Bolaning uyiga borishdan ko'zlangan maqsad — oila sharoiti, bolaning oiladagi xulqi, qiziqishlari, ota-onasi va oila a'zolari bilan tanishish, shuningdek ota-onalarni bola tarbiyasining samarali usul-lari bilan tanishtirish va oilaning bola tarbiyasidagi ijobiy tajribalarini o'rganib, ommalashtirishdir. Tarbiyachi bolaning uyiga tekshiruvchi sifatida emas, balki do'st, bola tarbiyasidek murakkab ishda yordam beruvchi sifatida borishi, oila a'zolari bilan nazokat va xushmuomalalik bilan munosabatda bo'lishi kerak. Tarbiyachi har bir oilaga borishidan avvalo o'z oldiga aniq maqsad qo'yishi, qaysi mavzuda suhbatlashishini oldindan belgilab olishi lozim. Ota-onalarga beriladigan savollar puxta o'ylangan bo'lishi kerak.

Suhbat shunday tuzilishi kerakki, tarbiyachi bilan ota-ona bir-birlarini yaxshi tushunishlari, ular o'rtasida ishonchli aloqa o'rnatilishi kerak.

Oilaga borishdan oldin tarbiyachi shu oila to'g'risida (ota-onalarning fe'l-atvori, oilaviy munosabatlar, bolaning rivojlanish darajasi) to'g'risida ma'lum tasavvurlarga ega bo'lishi kerak. Tarbiyachi ota-onalar hurmati va ishonchini qozonmoq uchun avval ota-onalarga bolaning ijobiy fazilatlari to'g'risida fikr, mulohazalarini bildiradi.

Albatta, tarbiyachining oila bilan olib boradigan ishida bolaning yoshi, imkoniyatlari, o'ziga xos xususiyatlari e'tiborga olinadi.

Tarbiyachining ota-onalarga beradigan tavsiya va maslahatlari ishonarli bo'lishi uchun ota-onalar yoki oilaning boshqa a'zolari maktabgacha ta'lim tashkilotiga taklif qilinadi. Bunda ota-onalar bolaning navbatchilik vazifasini qanday bajarayotganini yoki sayrga chiqishdan avval u qanday o'ynayotganini ko'radilar, bolalarning o'quv va imkoniyatlariga ishonch hosil qiladilar.

Oilaga borishning maqsad va mazmuni tarbiyachining rejasi va hisobotida, kundalik daftarida aks ettirilishi kerak. Tarbiyachi har bir bolaning oilasiga yiliga kamida 2 marta borishi kerak. Ota-onalar bilan olib boriladigan ishlarning mazmuni rang-barang bo'lib, unda ayrim masalalar birgalikda muhokama qilinishi taqozo etiladi. Masalan:

- bolalarni tarbiyalashda oilaning roli, ota-onalarning vazifasi to'g'risidagi qonunlar, bolalarni maktabga tayyorlash haqida;
- maktabgacha tarbiya tashkilotlarining yillik ish rejasi to'g'risida;
- ota-onalar jamoatchiligining ishi haqidagi masalalar shular jumlasidandir.

Bu masalalarni jamoa boʻlib muhokama qilish uchun ota-onalarning guruhi va umumiy majlislari, maslahatlar, konferensiyalar, ota-onalar kechalari kabi ish shakllari jamoa ish shakllariga kiradi

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR ROʻYXATI: (REFERENCES)

1. Рахмонова Г. Ш. и др. ЗАДАЧА ДУХОВНО-НРАВСТВЕННОГО ВОСПИТАНИЯ ЛИЧНОСТИ И ЕЕ СОЗРЕВАНИЯ //PEDAGOGS jurnali. – 2023. – Т. 1. – №. 1. – С. 162-162.
2. Рахмонова Г. Ш. РОЛЬ, СОДЕРЖАНИЕ И СУЩНОСТЬ ДУХОВНО-НРАВСТВЕННОГО ВОСПИТАНИЯ В СОЗРЕВАНИИ ЧЕЛОВЕКА //Educational Research in Universal Sciences. – 2023. – Т. 2. – №. 10. – С. 121-124.
3. Shavkatovna R. G., Nawaz S. Spiritual and Moral Education of Schoolchildren //EUROPEAN JOURNAL OF INNOVATION IN NONFORMAL EDUCATION. – 2023. – Т. 3. – №. 4. – С. 78-82.
4. Kuldoshev R. et al. Mathematical statistical analysis of attainment levels of primary left handed students based on pearson's conformity criteria //E3S Web of Conferences. – EDP Sciences, 2023. – Т. 371. – С. 05069.
5. Shavkatovna R. G. Technologies for the Development of Spiritual and Moral Competencies in Students //Annals of the Romanian Society for Cell Biology. – 2021. – Т. 25. – №. 4. – С. 14205-14210.
6. Рахмонова Г. Ш. Содержание развития духовно-нравственных компетенций у студентов //Проблемы педагогики. – 2022. – №. 1 (59). – С. 14-16.
7. Ниязова С. Д. ОСОБЕННОСТИ ПОСТРОЕНИЯ И ПРОВЕДЕНИЯ ИНТЕГРИРОВАННЫХ УРОКОВ //BOSHQARUV VA ETIKA QOIDALARI ONLAYN ILMIY JURNALI. – 2022. – Т. 2. – №. 2. – С. 166-172.
8. Ниязова С. Д., Ниязова Г. Д. ВЛИЯНИЕ КОМПЬЮТЕРНЫХ ДИДАКТИЧЕСКИХ ИГР НА ФОРМИРОВАНИЕ ПОЗНАВАТЕЛЬНЫХ ПРОЦЕССОВ В ДОШКОЛЬНОМ И МЛАДШЕМ ШКОЛЬНОМ ВОЗРАСТЕ //BOSHQARUV VA ETIKA QOIDALARI ONLAYN ILMIY JURNALI. – 2022. – Т. 2. – №. 2. – С. 114-121.
9. Ниязова, Гулбахор Давроновна. "Воспитание нравственности у детей дошкольного возраста." *Проблемы педагогики* 3 (48) (2020): 19-21.
10. Ниязова Г. Д., Ниязова С. Д. ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГИЧЕСКАЯ ГОТОВНОСТЬ ДЕТЕЙ К ОБУЧЕНИЮ В ШКОЛЕ //Scientific progress. – 2021. – Т. 2. – №. 7. – С. 1048-1055.
11. Ниязова С. Д., Ниязова Г. Д. ФОРМИРОВАНИЕ ОТДЕЛЬНЫХ СПОСОБОВ ПОЗНАВАТЕЛЬНОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ У ДЕТЕЙ

ДОШКОЛЬНОГО ВОЗРАСТА НА ЗАНЯТИЯХ «ОЗНАКОМЛЕНИЕ С ПРИРОДОЙ» //Scientific progress. – 2021. – Т. 2. – №. 7. – С. 1093-1101.

12. Qosimovna H. G. et al. МАКТАБГАЧА YOSHDAGI BOLALARNI MUHQOTGA O'RGATISH METODIKASI //Scientific Impulse. – 2022. – Т. 1. – №. 4. – С. 1373-1378.

13. Qosimovna H. G. Boshlang'ich Sinflarda Raqamli O'yinlarga Asoslangan Ta'limni Tashkil Etishning Ahamiyatli Tomonlari //Miasto Przyszłości. – 2023. – Т. 42. – С. 334-336.

14. Qosimovna H. G. МАКТАБГАЧА YOSHDAGI BOLALAR NUTQINI RIVOJLANTIRSHDA SENSOR TARBIYANING AHAMIYATI //Научный Фокус. – 2023. – Т. 1. – №. 2. – С. 1181-1186.

15. Qosimovna H. G. et al. МАКТАБГАЧА ТА'LIM JARAYONIDA BOLALAR NUTQINI RIVOJLANTIRISHDA MAQOL VA MATALLARNING O'RNI //Scientific Impulse. – 2022. – Т. 1. – №. 4. – С. 1379-1384.